

УДК 334.72:316

Д. О. Седляр,
канд. екон. наук,
Національний університет
«Києво-Могилянська академія»,
м. Київ, Україна
ORCID ID 0009-0009-1328-1458;
М. О. Седляр,
канд. екон. наук,
ліцей «Наукова зміна»,
м. Київ, Україна
ORCID ID 0000-0003-3126-7800

МІСЦЕ ЕТНОМЕРЕЖІ В РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВІЙНИ ТА В ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД

Поняття «бамбукові мережі» (етномережі) або Oversea Chinese Business Networks – це мережі економічно активних громадян та підприємств, що були створені та управляються китайськими мігрантами, які оселилися за кордоном [1, с. 52]. Тобто це як неформальні (в основі яких лежать сімейні та земляцькі зв'язки), так і формальні (бізнес-асоціації) мережі, що формуються протягом тривалого часу (іноді навіть століть), ґрунтуючись на міграційних хвилях. В основі цих мереж лежать родинні та етнічні зв'язки, а також спільні цінності та традиції.

Цінність дослідження етномереж полягає у тому, що вони здійснюють суттєвий вплив на економіку материнської держави. Для України, яка втратила значну частину населення через війну та внаслідок вимушеної міграції, існування схожих мереж може мати важливе значення для забезпечення економічного зростання загалом та розвитку підприємництва зокрема.

«Бамбукова мережа» (етномережа) Китаю суттєво вплинула на розвиток підприємництва у цій країні:

- підприємства, що належали китайським мігрантам, відкривали доступ Китаю до міжнародних ринків та ресурсів. Ці підприємства стали мостом між зовнішнім попитом та експортом з Китаю;
- китайські мігранти, які мали зв'язки за кордоном, формували умови для притоку іноземних інвестицій у Китай, забезпечували Китаю доступ до новітніх технологій, управлінських практик та знань;
- китайські мігранти, що були частиною цих мереж, принесли з собою цінний досвід у сфері управління, підприємництва та міжнародних зв'язків. Це дозволило швидко навчатися та адаптуватися до міжнародних стандартів та вимог;

**Збірник матеріалів VIII Міжнародної науково-практичної конференції
«Економічні перспективи підприємництва: виклики воєнного часу та повоєнної відбудови»**

• «бамбукова мережа» дозволила суттєво збільшити кількість бізнес-партнерів та обсяги торговельних операцій.

Цей досвід є важливим для України зараз та у повоєнній відбудові, оскільки формування мережі займає тривалий час. Також важливість побудови саме економічної етномережі є актуальним завданням для України, як країни з високим рівнем міграції (станом на 16 грудня 2024 року за даними Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН) з України виїхало 6 253 700 осіб [3].

До 2022 року протягом 4 хвиль міграції за кордоном сформувалися сталі осередки українських мігрантів (українська діаспора) у Канаді, Аргентині, США. Важливим є те, що українська діаспора має певні взаємозв'язки з країною походження (табл. 1).

Таблиця 1 – Взаємозв'язки української діаспори з країною походження

Тип взаємозв'язків	Характеристика
<i>Економічні взаємозв'язки</i>	
Грошові перекази	Після 2014 року частка грошових переказів у ВВП зросла з 5,5 до 8–12 % протягом 2016–2023 років [2]
Інвестиції	До 2022 року найбільша частка прямих іноземних інвестицій (ПІІ) надходила з Кіпру [7]. У 2024 році Кіпр посідав 2 місце за ПІІ (1,13 млрд дол.), тобто діаспора не бере активну участь в інвестуванні [6]
<i>Соціально-культурні взаємозв'язки</i>	
Національні сталі осередки	Чотирма хвилями міграції осередки були створені у Канаді, США, Аргентині. На сучасному етапі осередки є у деяких країнах Європи
Освітні та культурні програми	З 2014 року збільшується кількість міжнародних організацій, діяльність яких спрямована на підтримку українців за кордоном: Глобальна Україна (Global Ukraine) [8], Промоція України (Promote Ukraine) [4], Проект «Соняшник» [5]
Популяризація національної культури у світі	Культурні ініціативи української діаспори часто є поодинокими та неінституціоналізованими. Хоча політика щодо закордонних українців проголошується складовою внутрішньої і зовнішньої політики України, реальна підтримка культурних та освітніх ініціатив діаспори залишається обмеженою [9]
Благодійна та гуманітарна допомога	Після повномасштабного вторгнення основним напрямком діяльності міграційних осередків була й залишається підтримка українських біженців. Водночас діаспора організовує численні комунікаційні онлайн та офлайн заходи для протидії пропаганді та дезінформації з боку російської федерації [5]
<i>Політичні взаємозв'язки</i>	
Лобіювання інтересів	Обмежений вплив, локальні ініціативи у США, Канаді та ЄС
Участь у політичних процесах	Зусилля діаспори щодо формування політики та здійснення політичного впливу в країнах перебування набули форми громадянського активізму лише після Помаранчевої революції та посилилися після початку повномасштабного вторгнення [5]
<i>Інтелектуальні взаємозв'язки</i>	
Обмін знаннями і технологіями	Відсутність державної стратегії щодо залучення українських фахівців із-за кордону

Джерело: складено авторами за даними [2; 4; 5; 6; 7; 8; 9].

Розділ І. Економічне підґрунтя розвитку підприємництва в Україні під час війни: можливості та ризики

Загалом між українською діаспорою та країною походження переважають не економічні взаємозв'язки, а соціально-культурні. У КНР, навпаки, домінуюча роль належить економічним зв'язкам [1, с. 56–58], що, на думку, науковців, і сприяло економічному розвитку КНР.

На нинішньому етапі та в майбутньому є всі передумови для формування української економічної етнотережі, проте це має здійснюватись системно та стратегічно і, на нашу думку, до цього процесу має бути долучене як українське суспільство, так і держава. Остання повинна підтримувати зв'язки з українськими мігрантами, стимулювати їх до співпраці з вітчизняними економічними суб'єктами, сприяти збереженню їхньої культурної та національної ідентичності тощо. Така співпраця сприятиме активному розвитку підприємництва в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Sedliar, D., Sedliar, M. (2025). Research on the economic prospects of forming the Ukrainian ethnic network. *Technology Audit and Production Reserves*, 1 (4 (81)), 51–60. URL : <https://doi.org/10.15587/2706-5448.2025.323297> (дата звернення: 20.06.2025).
2. Ukraine – Workers' Remittances And Compensation Of Employees, Received (% Of GDP). *Tradingeconomics*. URL : <https://tradingeconomics.com/ukraine/workers-remittances-and-compensation-of-employees-received-percent-of-gdp-wb-data.html> (дата звернення: 20.06.2025).
3. Ukraine Refugee Situation. URL : <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine> (дата звернення: 20.06.2025).
4. Ukrainian Civil Society Hub in the EU / UKRAINIANHUB. URL : <https://www.ukrainianhub.eu/> (дата звернення: 20.06.2025).
5. Залучення української діаспори до відновлення та Розвитку. Звіт за результатами експертних обговорень, організованих БДПП у період з 9 лютого по 3 липня 2023 року / ОБСЄ. URL : <https://www.osce.org/files/f/documents/3/6/561478.pdf> (дата звернення: 20.06.2025).
6. Іноземні інвестиції в Україну зростають: хто вкладає найбільше коштів в українські компанії? / Visitukraine. URL : https://visitukraine.today/uk/blog/4424/foreign-investment-in-ukraine-is-growing-who-invests-the-most-in-ukrainian-companies?srsltid=AfmBOopbNUe1fLfeEjQF_-hAVT0NS0IQy1v8joR8Kx6tb_MgSKmbWvK4#statistika-inozemnix-investicii-ta-investiciinii-klimat-v-ukrayini (дата звернення: 20.06.2025).
7. Ковель П. М. Аналіз надходжень прямих іноземних інвестицій в Україну. *Бізнес-інформ*. 2024. № 3. С. 87–95. URL : https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2024-3_0-pages-87_95.pdf (дата звернення: 20.06.2025).
8. Про Фундацію Global Ukraine / Global Ukraine. URL : <https://global-ukraine.gbhs.fr/uk/pro-global-ukraine> (дата звернення: 20.06.2025).

**Збірник матеріалів VIII Міжнародної науково-практичної конференції
«Економічні перспективи підприємництва: виклики воєнного часу та повоєнної відбудови»**

---

9. Тронь А. Державна підтримка культурної діяльності української діаспори як напрям діаспоральної політики України. *Народна творчість та етнологія*. 2022. № 1 (393). С. 100–111. URL : <https://doi.org/10.15407/nte2022.01.100> (дата звернення: 20.06.2025).